

Előfizetési árak:
Egész évre 5 ft — kr.
Fél évre 2 ft 50 kr.
Negyed évre 1 ft 25 kr.

Minden a lap szellemi részét illető
kérdések a szerkesztőség (fő-
város, papnövelde utca 9. sz.) — az
előfizetők, hirdetések és felhívás-
ok a kiadónálvala, Huszár István
könyveskereskedőbe küldendik.

Megjelen vasárnaponként.

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI ÉS VEGYESTARTALMU HETILAP.

Hirdetési árak:

Egy négyhasábos petittsor
ára bányán kívül 8 kr.
Többszöri közlésnél árked-
vezmény.

Hivatalos hirdetések
100 szögig 2 ft 30 kr bé-
lyeggel együtt, — minden
további megkezdett 100 szög
után 1 fttal több.

Kéziratok nem adtnak
vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Szabadelvű?

(D.) Evek előtt egy szenzációs je-
lenetnek voltam tanuja. A törvényszék
tárgyalási termében történt. Ami arra
birt akkor, hogy oda elmenjek néző és
hallgató publikumnak, nem maga a bün-
vadi eset volt, hiszen akit a vádlottak
padjára ültettek csak több ezerre menő
váltókat hamisított, ami felett a mai „be-
csületes“ társadalom morálja könnyen és
egykedvűen napirendre tér. Az ilyen ese-
tek felett megszüntünk csodálkozni, azok
nem érdekesekek, mert utóljára is csak
afélett lehet csodálkozni, ami ritka eset
számba megy.

Hát nem is az eset miatt mentem
arra a tárgyalásra, hanem a vádolt szemé-
ly miatt, meg a törvényszéki psziko-
lógia tanulmányozására, hogy a vádló és
a védő micsoda súlyosbító és enyhítő kör-
ülményeket fognak kieszelni egy intelli-
gens és gentlemanok tartott bűnösöl?
Mert tetszik tudni, ennek a két úrnak a
dialektikája a legérdekesebb részlete az
ilyen tárgyalásoknak, melyen igen sok-
szor maga a bűnös csodálkozhatnék leg-
jobban, ha szólni akarna. Pl. ha orvosi-
lag megvizsgáltatják, hogy volt-e a bün-
tény elkövetésekor beszámítható állapot-
ban az elméje, nem voltak-e hallucinációi
s más hasonlók?

Az említett esetben azonban a hi-
vatalos apparátusnak nem sok dolga akadt,
mert a bűnös nem tagadott. Nem is ke-
rült felszínre a tényálladék megítélésénél
valami új etikai felfedezés, hanem annál
meglepőbb volt magának a delinkvensnek
egy nyilatkozata, a legjellemzőbbek egyike,
melyet a törvényszéki terem hallott valaha.

Miután elmondta, hogy előkelő tár-
sadmű szereplése pénzbe, sok pénzbe
került, anélkül hogy azt munkával meg-
szerezni igyekezett volna, anélkül hogy
igényeit jövedelme szerint mérsékelte
volna, könnyező szemekkel hozzátette:
„Uram, társadmű helyzetem és össze-
kötötéseim dacára akkor éreztem magam-
mat legboldogabbnak, mikor a börtön
ajtaja megnyílt előttem, mert ez zárt el
— az emberektől.“

Meghatottságot nagyobb alig lát-
tam valaha hallgató publikumon, mint a
milyet ezek a szavak előidéztek. Ember
mondta azokat, akit a konvencionális tár-

sadmű formák többé nem fészélyeztek,
akinek a mosolygó hazug szavakra többé
szüksége nem volt, akiben egy hosszú
élet tapasztalata az emberekkal, modern
etikájokkal s tág lelkiismeretökkel szem-
ben őszintén megnyilatkozott. Börtönre
volt szüksége, hogy — boldog legyen;
mert a társadmű boldogtalanná nevelte
elvével, erkölcsével, tetteivel, mosolygó
hamisságaival.

Szomorúan érdekes darab ez az élet-
ből ahhoz a témához, melyet cikkem
homlokára írtam: a szabadelvűséghez.
Hisz ez az ember, mielőtt a börtönbe
került, gondolkodásában, érzéseiben, min-
den tetteiben csupán annak a gyakorlati
megvalósítása volt, amit a szabadelvűség
a maga műveltség szerint jelent. Szabadon
csereberélt az elvekkal, illetőleg elvnek
vette mindazt, mit a szenvedélyek pillan-
tányi kielégítése kívánt. Elvnek vette
azt és követte, amit a józan ész tulaj-
donképp elvtelenségnek, elvnelküliségnek
bélyegez.

Mert ami elv, az szabad nem lehet,
az mindig köti az embert, ellene esele-
kednie nem szabad, éppen azért mert
elv, a eselekvésnek szilárd, állandó mér-
téke. Elvű embert nevezünk jellemes
embernek. És a jellem az, mi boldogít.

Már pedig ma mintegy a műveltség
szignatúrájának veszik az emberek a sza-
badelvűséget, oly dolgoknak veszik, mely-
lyel eldieskedni legalább is az előkelő-
ség jele. Hát az ilyen szürke gondolko-
zás csak oly betegsége a mai kornak,
mint a változó divatok, melyről a nem
gondolkodók sohase kérdezi: ész-
szerű-e vagy okatlan? — csak divat
legyen és millió ember követi.

Az emberek legtöbbje nem a maga
fejével gondolkodik s ez a fogyatkozás
éppen az elvek dolgában a legveszélyesebb
szokott lenni mind egyesekre, mind az
egész társadműre; mert ily módon egy
pár „ügyes“ ember jól hangzó frázisok
lármájával egész tömegeket képes erköl-
csileg megmegtéyezni.

Hogyan is lett volna másképp lehet-
sége, hogy a szabadelvűség szólamai ma
annyi embert elkábított, ha ezek gondol-
koztak volna a felett: mi is legyen a
szabadelvűség jelentésménye s micsoda dol-
gokat, tanokat árulnak ezen hangzatos
cím alatt?

Ma amily kevés ember tanul komo-
lyan, épp oly kevés ember szeret komo-
lyan gondolkodni, de azért egy sines, aki
magát az intelligencia, az „értelmesekek“
osztályába ne sorozná. Az emberek sze-
retnek látszani, ha erkölcsileg, szellemi-
leg semmik is a valóságban. Hát van is
ennek az állapotnak annyi erkölcsi be-
tege, amennyit a chronique scandaleuse
sem képes befogadni már.

A szabadelvűség vagy más szóval a
liberalizmus egy maskara, amelybe em-
bereink belebolondultak s mely szó sze-
rint elvtelenséget vagy bizonyos igazí
elvekkal szemben való szabadságot jelent.
Ezek az elvek lehetnek vallási, erkölcsi,
politikai elvek s ezekkel szemben a sza-
badelvűség azoknak az elhagyását, és más
új, egyéni önkényen alapuló nézeteknek
a követhetőségét jelenti, s ezt az egyéni
szabadságot nevezi el „elvnek.“

A ki megfigyeli az életet, gondol-
kozik az események felett s le tudja vonni
belőlök a tanulságokat, az igazat fog adni
Sardá Y Salvanyának, a ki azt mondja,
hogy a szabadelvűség tanai: az egyének
fensége és teljes függetlensége Istentől
s az ő tekintélyétől; a társadmű intéz-
ményeknek és a jognak függetlenítése a
vallástól; a politikai, erkölcsi és vallási
féren minden fők nélkül való szabados
gondolkodás; a korlátlan vallásszabadság,
mely mellett szabad a hitelenség és nem
szabad a vallás; az állam fensége az
egyházhoz való viszonyában; a laikus,
vagys a vallástól teljesen független ok-
tatás; kizárólag csak az állam által szen-
tesített házasság. A fő jelszava pedig a
szekularizáció, vagyis a vallásnak a nyil-
vános élet minden teréről való kiszorí-
tása, valóságos társadmű istentagadás.

Ez a szabadelvűség, a liberalizmus
a maga elveiben, törekvéseiben. Egy
szóval a kinyilatkoztatott, tehát istenileg
szentesített vallás-erkölcsi elvnek a ki-
kiszorítása s helyükbe az ember állítása
öncsinálta elveivel. A szabadelvűség, az
elvtelenség — vagy minek nevezem — a
szabadsága, illetőleg szabadossága ezt je-
lentli, ez a liberalizmus!

A változhatatlan, szilárd alapra tá-
maszkodó, valódi motívumokkal ellátott
erkölcsi elvnek a felesérzése a pillan-
tányi szeszély, szükséglet miatt felállí-
tandó emberi elvekkal, a melyeknek alapja,

motivuma, szankciója maga az egyes em-
ber, ki maga magának ad számot róluk.

Ő itéli meg, külön-külön minden
ember a saját felfogása szerint: mi a
becsület, mi a jog, mi a kötelesség, mi
a jó, mi erkölcsös, mi szabad és nem
szabad? És ennek a következményei?
Nézzétek meg a társadműt, figyeljétek
meg annak a bajait, de úgy őszintén, s
ha azt látjátok, hogy nem lehet hinni
az emberekknek; hogy jogokat követel min-
denki s kötelességeket el akar háritani
magától mindenki; hogy az egyes, a esa-
lád, az egyesületek, a politikai körök
erkölcsi romlottsága kiállhatatlan: akkor
ne feledjétek, hogy ezt mind a szabad-
elvű emberek idézték elő, a kiknek saját
önalkotta elveik, saját moráljok, saját
jogi nézeteik vannak, akik szabadok az
elvtelenségben. De azután hány is mondhat-
közülök ugyanazt, mit a cikkem elején
említett delinkvens mondott, ha úgy őszin-
tén akarna nyilatkozni?

Ha pedig ezt kell érteni a szabad-
elvűség alatt, végelmezésében a keresz-
ténységgel való oppozíciót: mely józan
ember, ki nem akarja atomizálni az em-
beriséget, nem akarja teljes disszociációra
vezetni a társadműt, — talánna dicserni
valót a liberalizmusban?

Igaz, hogy a szabadelvű ember rit-
kán vonja le a szisztémából a végső
következtetéseket, mert a ker. nevelés,
melyet még úgy ahogy eddig fentartana-
munk sikerült, befolyásolja az eltelve-
dett a férfikorában is, de ha a rend-
szer meggyökeredzik, milyen állapotok
előtt állunk mindünk is?

Most is az egyházpolitikai kormány-
programot a szabadelvűség nevében
akarják rádisputálni az országra s nem
a keresztény örök érvényű elvekkal való
oppozíciót jelent-e ez is?

Valóban itt az ideje, hogy az em-
berek a szabadelvűség mámorából fel-
ocsúdjának s visszatérjenek a ker. vallási
alapra, hol örökérvényű elvek kormá-
nyozzák az emberek gondolkodását, érzel-
meit, tetteit. Ez termeli a tiszta lelkiis-
meretet, a tiszta erkölcsöt; ez nevel
önzetlen, karakteres embereket; mert elvei
jók és szentek. Háborgó zivatar, zúgó
fergeteg a köznapi élet; ki állja ezt meg
az erkölcsnek a vallás, a pozitív vallás
által megszentelt indokai híján?

TÁRCA.

Egy-két szó a gorombaságról.

Sokan erőnyek tartják a gorombasá-
got azért, mert közeli rokonságban áll az
igazsággal. A gorombaság csak daróba iltó-
zott igazság s egy neme az őszinteségnek,
mely nevelésben nem részesült. Minel köze-
lebb esik az ember eredeti állapotához, an-
nál inkább leledzik a gorombaság világában.
Csak finomuló életmóddal s gyarapodó mű-
veltséggel kopik a gorombaság fogója. Homé-
ros s más ősrégi költők műveiben határo-
zott gorombaságokra akadunk.

Gorombaságnak a nyelve a pofonütés.
Erzsébet angol királyné szűzies keze pofon-
vágta a kegyelt Essexet. Az algieri Dey po-
fon legyintette a francia követet. A szultán
pofonlevest traktálta minisztereit. Valóban a
világtörténelemnek nem egy eseménye mö-
gött settenkedik a pofoncsapás.

A pofonühintés a gorombaság tulaj-
donképpé nyilvánulása s az a törekvés, hogy
valamely tárggyal a legbensőbbben érintke-
zessék, s arccal foghatólag bizonyítsa be az
igazságot.

A pofonverés még azon ősi közös nyelv-
nek a kifejezése, a mely az emberiséget,
mielőtt még a Sennaar mezéjen a bábeli to-
rony építése gondolatával fogalkozott, egy-
tűvé fűzte. Ez a legerőteljesebb „volapük“.

Az arculcsapás valamint regente, ugy-
manapság is a legvilágosabb beszéd, a leg-
sikeresebb kapacitás és magyarázat. Van-
nak olyanok, a kik más nyelvet nem beszél-
nek s fájdalom, találkoznak nem kevesen,
a kik más nyelvet, más magyarázatot nem

is értenek, s következőleg ezen szemleleti
magyarázatokra szorulnak.

Voltak idők, a mikor az ilyen magya-
rázat a műszak terméiben is játszott szere-
pet. Jól emlékszem még diákkoromból, egyik
tanárunk a rosszul felállított egyenetleket
rendesen nyaklevessel szokta volt a helyes-
ség medrébe terelni, s ha mindamellett is
a kidolgozás resultátuma terciára jött ki,
egy kapacitáló hajbakapással s kegyetlen
jobbra-balra ráncigalással igyekezett az agy-
velő nehezes sedimentumát felkavarni s
dupla pofoncsapintással — was zu beweisen
war — kifancinított egyenetlet megreparálni.
Ha pediglen gyenge emlékező-tehetőségünk
a lecke felmondásánál cserben hagyott, a tisz-
telt professor ur megint csak rendes me-
dikamentumához folyamodott s érdes teyere
csattantásaival addig-addig segítette a meg-
bicsaklott memóriát, míglén a kátyuból ki
nem mozdult; a mely műtétnek, hogy sikere
legyen, e vén közmondást dörögte az ember
fülebe: „Tantum scimus, quantum memoria
tenemus!“ Ismeretes az is, hogy a pofon-
ütés felfedezősekkhez is vezetett. Ki ne emle-
kezne a hírhedt Bathory Erzsébet történe-
tére, a ki egy pofoncsapás révén jutott an-
nak tudatára, hogy a leányvér a bört fin-
omítja.

Különben gorombaságban a nyaklevés
az, a mi a csók a szerelemben. Csak hogy a
szerelemben gyöngéd csókkal kezdenek, go-
rombaságban pedig gyöngédtelen pofonütés-
sel vegeznek. S minél hatalmasabb e világon
a gorombaság a szerelemmel, annál becsesebb
a pofonütés a csóknál, mivel az őszintét
szokott lenni ennél. S ugyan miért? Hát
csak azért, mert vannak judási csókok, de
ninesenek judási pofonütések.

Gorombaság a természetnek, udvari-
ság a műveltségnek a leánya. Udvari-
ságra

az emberekkal való sürűbb érintkezés
közlekedés útján teszünk szert. Ha emberek
között dörzsölődünk, igaz, simábbak, fino-
mabbak, de az is igaz, hogy vekonyabbak és
gyengébbek vagyunk.

Gorombaság csak tuskó, udvari-
ság simító gyalu, mely érdes erkölcsökön végig
húzódik s gyakran le is rontja azokat.

Nem mindenki fogékony gyalulásra és
simításra. Vannak olyanok, a kik ki sem
mozdulnak a gorombaság világából, s bezeg-
gyelosen is teszik. Mert tapasztalatból tud-
juk, hogy nemely ember természeténél fogva
oly faragatlan, oly durva, hogy nevetünk
rajta, ha udvarias akar lenni; oly derűtlen-
get kelt a finomság zubbonyába belekény-
szerített szögletességével s ügyefogyott ter-
mészetellenes viselkedésével, mint a „las-
su“-t járó s bókokat hányó oláh medve.

Mi tagadás benne, a legudvariasabb s
legnagyobb embernek is vannak olykor-oly-
kor pillanatai, a melyekben sokkal közelebb
áll a nem színlelt eredeti természetéhez, mint-
sem azt gondolná; a mikor ugyanis kitor
az elnyomott igazság, boszút líheg a gorom-
baság alakjában nyilatkozik.

Nemely ember restelli a maga levé-
kötözhetetlen gorombaságát; de viszont talámi
akármennyit, a kik nagyra vannak ám vele,
mert azt tartják, a káviár is annál jobb,
annál izletesebb, minél durvább szemű.

Cicero azt mondja, a konzulokat lehet
kinevezni de a poeta nascitur. Ugyanazt a
gorombára is lehet alkalmazni: grombianus
nascitur. Költészet és gorombaság tehát szármá-
zásukat tekintve közelebb viszonyban ál-
lanak egymáshoz.

Erettebb években sokat lehet ugyan
a gorombaságból elsajátítani, de ez akkor
is csak elsajátított külsőség marad, a mely

lényegünket ki nem tölti. A ki külsőleg
durva, az azonnal megfinomul, mihelyt sü-
rűbben érintkezik a világgal, épen úgy, mint
két reszelő sima lesz, ha kölcsönösen dörz-
sölődnek egymáshoz. De a ki bensőleg durva,
azt az egész világ sem tudná kipallerozni
és simává tenni. Ha pedig ilyen, természe-
ténél fogva faragatlan, durva ember egy má-
sik igazán goromba emberrel ütközik össze,
ugy járnak, mint két durva zsák, melyeket
akár az itéletnapig is dörzsölnek egymáshoz,
szétrongyolni ugyan szétrongyolod, de finom-
má nem teszed.

Azt mondják, a mi nyers, az erős és
tartós is egyuttal. Gyengéd, vekony húr ad
ugyan finom hangot, de a legkisebb légvál-
tozás is zavarólag hat rá, s ha kiméletlen
durva kéz érinti, szét pattan. Durva kötel
ellenben teljes érzékenlen a légváltozás iránt
s inkább megsérti a rajta birizgáló érdes
nehéz kezét, mint a kéz őt.

A német sógor igen találan „Flegel“-
nek, esepnek titulazza a gorombát. A mező-
gazdától kölcsönzött e kifejezés teljesen kielé-
gítő s nagy szolgálattól tevő. Mert a hol már
semmifele erős és hatalom nem képes az
ember szívéből egy-egy arany szemet kiesalni,
ott gyakran egy goromba ember az ő világ-
hódító durvaságaival, flegelei-eivel még igen
sok szemet is kiesépelhet.

Szendé szép filozófia és gyöngéd huma-
nitás felénkén retrál, ha a gellegette gorom-
baság kivonul.

Helyesen mondja a német közmondás:

„Was der Verstand des Verständigen nicht sieht,
Das übet ein Flegel mit grobem Gemüth.“

A liberálisok helyett vallásos emberekre van szükségünk, olyanokra, a kik ismerik vallásukat s nem magoknak csinálnak külön vallást, külön erkölcsöt, hanem a kik vallásuk pozitív tanait, pozitív parancsait követik. Ebben van állandóság, ebben van mindnyájunkra megbízhatóság; ez nem fogja erkölcsi nyomorékokká tenni az embereket s olyanokká, akik csak akkor érzik magokat boldogoknak, ha esetleg a börtön ajtaja zárja el őket — az emberektől.

A ki tud gondolkodni, az gondolkozók sorain felett s meg fogja találni az élet aljas fondorlatai középet, a sok erkölcsi hullában a szabadelvűség bacillusait. Mert csak az isteni kereszténység az, a mi biztos utakon vezet az egyéseket és a nemzeteket.

Tehát ne a liberalizmus, hanem a kereszténység, a ker. tanok, elvek és erkölcsök visszaállítására, érvényesülésére legyen a jelszavunk.

A közvélemény.

Ha korunk egykoron a múlté lesz és a történetíró rövid kritikát fog mondani róla, véleményét ezen két szót fogja kifejezni: a meghamisított közvélemény kora.

Ezen szó: közvélemény, eddig még egy korban sem játszott oly szerepet, mint éppen korunkban. Nem azért, mintha az emberek azelőtt nem lett volna véleményök, de azért sem, mintha véleményeket nem nyilvánítottak volna; mert a közmondás: vox populi vox Dei, néhány századdal eorebb korunknak. De azért, mert sohasem dőbolodtak annyit ezen szóval, mint éppen napjainkban. A magánember, ha valamit tenni nem akar, a közvéleményre hivatkozik — mintegy tiltó tekintéllyel; az onzó politikus, ha olyant akar keresztülvinni, a mi senkinek sem kell, ismét csak — a közvéleményre apellál, mint követelő parancsotóra.

S mi az a közvélemény a valóságban, s mi a gyakorlatban?

A valóságban, mondhatjuk, a józan eszűek itele a közvélemény. Mert minden értelmes ember, kell, hogy okokból következtessen, mert természetes esze diktálja, hogy ok nélkül semmit sem gondoljon igaznak. Minden ember, ugyanazon természettel bír, s így ugyanazon követelményeket támasztja józan esze. Innen keletkezik a közvélemény, s ebben van jogosultságának alapja. Ilyen közvélemény mindig volt s mindig érvényesítette magát, úgy a magán, mint a közéletben. Napjainkban általános gondolat- és szólásszabadság uralkodik minden téren; de ne gondoljuk, hogy azért a közvélemény szabadsága is uralkodnék. A közvélemény a gyakorlatban már nem a józan esz szabad folyománya, hanem mostoha gyermeke azon eszméknek, melyeket korunkban hangoztatnak legjobban, mint a szabadság szülőjét és támaszát. Igen mostoha gyermek, melyet üldöz és kipusztítani törekszik egy bizonyos áramlat, mely benne akadályt lát.

Korunk más közvéleményt ismer. Nem az a közvélemény, a mit mindenki gondol, hanem az, a mit egy néhány ember jónak tart; a közvélemény már nem a többségnek közös birtoka, hanem a kisebbségnek kereskedelmi cikke, melyen magának előnyököt szerezhet; a közvélemény már nem igazság többé, hanem hamisság az igaz-

ságnak leple alatt. És hogyan keletkezik? Valószínűleg itt is kell valami értelmi oknak közreműködnie; hiszen a fölvilágosodás századában élünk, a melyben az esz uralkodik mindezek fölött. Igen, a modern közvéleménynek is az eszben van az oka, és pedig a praktikus eszben. Manapság közvéleményt az teremti, a kinek szüksége van rá s hozzá egy kis — hatalma. Azért változik a közvélemény az évek szerint azon emberek igényéhez képest, a kik reá szorulnak.

Azelőtt a közvélemény több fejnél a műve volt, mostanság egy fej hoz létre nem csak közvéleményt, de gyakran közvéleményeket is. — Ez persze haladás, mert a mire azelőtt több tényező kellett, most egy is elvezi. — Azelőtt, mikor még a szabadság nem volt oly általános mint most, az egy meghajolt a többség véleménye előtt; napjainkban, midőn a szabadelvűség uralkodik, a többségnek kell követnie az egyet, mert ez a közvélemény, míg a másik csak a tömeg előttele. S ha kerdezzük, hogy miért, — a felelet mindig az: mert ezt a haladás és a közügy kívánja. Lehetséges, hogy ezen ok igaz, a mennyiben a közvélemény teremtőjét illeti, az ő közügye és haladása kívánja ezt. Tehát ez a közvélemény is eszben bírja okát, csak hogy a particularis önző és számító eszben.

A legsajnálattalra méltó jelenség azonban az, hogy azon faktorok, melyek az igazi közvélemény nyilvánítására vannak hivatva — a hírlapok, ilyen privát közvéleményeknek terjesztői. Mennyivel lennének tovább a jelen helyzetnél, ha a hírlapok nagyobb része nem vezetettne magát önis érdekek által! Azonban utilitarisztikus korunk a hírlapok szellemi tőkéit anyagi tőkévé változtatta, melyet csak jól kell elhelyezni, hogy busásan jövedelmezzen. Innen van, hogy naponként más hangokat hallunk ugyanazon hírlapoktól a szel fúvása szerint. A mi tegnap még agyrem volt, ma már a józan esz követelménye, s holnap ismét agyremmé lehet — mert a hatalom, melynek sugaraival az illető hírlap sűtkerezik, ezt így dekretálta, mert érdeke úgy kívánja.

S ez mind a közvélemény neve alatt! S különös, hogy az olvasó közönség önzete föl nem tamad és nem tiltakozik ilyen hamisított merényletek ellen. Már úgy látszik egészen beleéltet magat a kor szellemébe és abba, hogy a közvéleményt ne önmagánál, hanem másnál keresse; mert a szabadelvű eszűnek oly gyakori hangoztatása folytán azt hiszi, hogy valóban szabad, — pedig még a véleményét is rakényszerítik. S innen van, hogy habár a politikai eszmadniakban bővelkedünk, a valódi érdeklődés a közügy iránt hiányzik. Mintegy zsibbadtak a szellemi tehetőségek s minden kezdeményezés iránt közönyösek. Meddig fog ezen állapot tartani — nem tudjuk; de, hogy addig nem lesz vége, míg a valódi közvélemény föl nem ébred, és elsöpri mindazokat, kik föltötte zsarnokoskodtak, az bizonyos tény.

A jegyző.

Megígértük, hogy a közigazgatási gépezetnek, visszas viszonyaink közt oly mértékű fontosságra emelkedett eme alkatrésztől külön fogunk szólni. Es kell is, mert a hatáskör, melyet az életben a gyakorlat annyira kiterjesztett, megérdemli a figyelmet. Hogy a jegyzőnek mi a hatásköre? Azt voltaképen sem a törvény, sem rendelet, sem más szabály nem határozza meg.

Az 1886. évi XXII. trv.-cikk 62. és némileg 89. §-a, melyek nagyon általános határozzák meg a községek közigazgatási

teendőit, rendesen csak az előjárásról szólnak, mint a mely teljesíti a község közigazgatási feladatait; csupán a 89. §. második bekezdése tartalmaz bizonyos concessziót a tényleges viszonyoknak, midőn meghatározza: hogy a főszolgabíró a körjegyzőséghez tartozó községek ügyeire nevezze a körjegyzőhöz intézi rendeleteit, ki azt (talán azokat?) az illető község birájával együttesen és egyetértéssel hajlja végre.

Ezek a törvény szavai. Mi most a gyakorlat?

A községi bírák egy nagy része, fájdalom, talán legnagyobb része, nem áll a műveltség és értelmiség azon fokán, hogy a közigazgatás legelőkelőbb dolgait csak megértse, nem hogy azokat okosan végrehajtsa. Ennek a következménye elkerülhetetlenül az: hogy az 1883. évi I. trv.-cikk 6. §-ában meghatározott (ámbar az életben ismét többször fordult elő) furtanggal kijátszott) minősítvényi képességgel bíró, s minden körülmények között magasabb értelműn álló jegyző felebe kerekedik; s a bíró a jegyző fölénye alatt, csupán csak a dolg alaki részét aláírásával szentesíti vak eszközzé törpül; mely csak annyiban bír néminemű jó oldallal, hogy mint a középkorban az előkelő gyermekekhez fogadott „Priegelnabe“, a másik, vásott gyermek helyett megkapja a virgácsot. — Azaz osztózik a felelősségben és rendesen vagyonnal bírván, fedezetül szolgál az esetleges kárterítési igényeknek.

Ennyiben, de csak ennyiben értelmezhető a gyakorlatban az együttes és egyetértő eljárás.

Valóban megfoghatlan minden figyelmes szemlélő előtt azon különös jelenség: hogy míg utóbbi éveink törvényhozási intézkedései a legminuciozussal kazuisztikával terjeszkednek ki, gyakran alárendelt részletekre is; a megyei és községi törvényekben az egyes hatáskörök nagyon lapidárisan vannak odavetve, a legtágabb tart engedve a legkülönfelebb érdeklő belemagyarázásoknak és a gyakorlati élet kinövéseinek.

Innen van azután, hogy jöhet a községekről szóló törvényben, a törvényhozás a legfontosabb szerepet a bírónak és a képviselő testületnek szánta, a gyakorlat a jegyzőnek juttatta azt, s az egyéni hatalomkör tagításában tetszelgő önzés, vajmi ritka kivétellel a jegyzőnek, a saját markába kaparította.

Elősegítette azt az idevágó törvény hiányos diszpozíciója mellett meg azon rendszertelenség is, mely kirívóan nyilatkozik a két egymásután hozott megyei és községi (1886. XXI. és XXII-ik) trv.-cikkben.

Míg a községi törvény gondoskodik arról, hogy a jegyző 400 forint minimális fizetés összegén alól ne díjaztassék s minden eddig élvezett előnyökben (lakás, irodaatlány, tűzifa, kert, föld, magánügykódés stb.) benmaradjon; a megyei törvény a tisztviselőket fizetéséről nem intézkedett hason irányban; a mi azután az életben, azon anomáliát szülte, hogy a főszolgabírónak és szolgabírónak, — hogy csak e két közvetlen főnököt említsük — alárendelt jegyzők sokkal jobban vannak javadalmazva, mint feljebbvalók, sőt vannak jegyzők, kiknek jövedelme az alispánét is meghaladja.

Mi ennek a következménye? Bármennyire forgassuk is morális megütőközzel eszméinket, bármennyire borzong is etikai érzésünk, azt az egy tényt el nem tagadhatjuk, hogy a mai kor szignaturáját leginkább eltalálta a német, a midőn rezignációval teljesen kénytelen vallotta be: „Geld regiert die Welt“.

S azért a pusztán fizetésére szorult fő- és egyéb szolgabíró, a jobb anyagi hely-

zetben lévő és jobban javadalmazott jegyzőnek nem imponál. Nem ők parancsolnak a jegyzőnek, hanem a jegyzők őket vezetik jászalagon az orrukál fogva. Exempla sunt odiosa.

Ehez járul még azon szomorú alkotmányos tapasztalat, hogy az intőző körök kényelmi s igen-igen helytelenül alkalmazott gazdálkodási tekintetektől, a jegyzőket a képviselő-választásoknál eminens korteseik használatán fel s az illető képviselő urak pedig velük bruderschaftot íván; a „frère et cochin“ elvének el nem hátrítható következményeinél fogva, nemcsak hogy szemet kénytelenek hunyni ezen urak kisebb-nagyobb folytonossági hiányainak feltűnézésénél; hanem reáskoztatva őket nagyban a választási alapok „Dobze László“ idejéből a választási alapok „Dobze László“ idejéből kiesiben, a községekben praktizálják. Mert hát: „Das Kitzchen lässt das mäusel nicht“.

S hogy a dolog abszurditásának meg legyen a koronája, akkor és oly időben, midőn az inkompatibilitási törvény kirekesztett sok és hasznos, mert szakelemet csak azért, hogy a képviselő függetlenségét és a parlament szabadságát megóvni látszassék; a megyei törvény hallgatag eltűri azt az anomáliát, hogy a törvényhatósági bizottság 1/10 részét jegyzők képezze s mint főszolgabírák és alispánjuk fejelemi hatósága szerepeljenek.

A mit tehát a szubtilis feltész az okvetlen magasabb színvonalon álló és szelesebb látkörrrel bíró parlamentnel kiküszöbölő jónak látott, azt még darabosabban a megyei bizottságban ben fejejtette.

Ekkép az alispán és főszolgabíró a törvény szerint fejelemi hatóságai a jegyzőnek, míg viszont ez mint megyei bizottsági tag, fejelemi hatóságát gyakorol az alispán és főszolgabíró felett.

Ez a kéz kezet mos, az meg elvének törvényes művészi kögítése!

Hát mi azt hisszük, hogy már ez is elég annak a meggyőződésünknek az indoklására, hogy a jegyzőnek mai szervezőtükben, mai hatáskörükben való fentartása tartathatlan.

Igy a mint most van, csak a városokban válik be, a hol a polgármester, a tanács és az értelmiség magasabb fokán álló városi képviselő testület megkezik a jegyző egyéni nagyra vagyonának és kapzsiságának kerek-kötőjét.

A városi jegyző különben sokkal rosszabbul van javadalmazva a falusi és körjegyzőnél. Mert a városi jegyzőnél eliesik a magánügykódés és azok után megállapított díjazás. A rendőri bizonyítványok és okiratok kiállítására a rendőrkapitányhoz tartozik, a bagatell bíráskodásból sem húz hasznót.

Falun mindent a jegyző vegzi és a díjakat ő szedi. A község lakosa a malac paszuszatól egész a nősülési engedélyig, az illetőségi bizonyítványtól a haláleset felvételéig külön-külön fizet. A jegyző ingyen a község lakosának nem végez semmit.

Már most csak azt szeretnők tudni, hogy a község miért fizeti a jegyzőt? miért ad neki szállást, tűzfát, kertet, földet stb.?

A jegyző teendőinek legnagyobb részét az allami közigazgatás közvetítése veszi igénybe, no a megyei közigazgatás, az a potádók behajtását kivéve, mai napság nincs is. Községi háztartás, községi gazdasági erdek, községi utak, községi rendezet, községi rendőrség, községi szegény és árvasg, vagyon és személybiztonság, ez a jegyzőnek Hekuba. Rea nem ér, de ha jezző érne is, nem hoz be semmit, nem törődik vele. De miért is tenné? Ki kéri tőle számon ezeket? Csak rendben legyen az unozozás, a

Levél a szerkesztőhöz.

Okrnyiszko, március 17.

Tisztelt szerkesztő úr!

Uraságod csak olyan jól tudja, mint akár én, hogy az a római férfi, kit gyilkosai „haza atyjá“-nak neveztek s felesége széleslye szerint majd Tulliusnak, majd Cicerónak szolgált, öregkorában valami Tusculum nevű faluban vonult meg. Engem ugyan sohasem hívtak gyilkosaim a „haza atyjá“-nak, s feleségem sem szolgált Cicerónak, de meg Tulliusnak sem, s azért nem is vonultam meg Tusculumba, de megvonulnom mégis szabad volt nekem is valahol. En erre Okrnyiszko nevű majort tartottam legalkalmasabbnak.

Cicero korában még nem volt szokásban a nyugalomba vonult államférfiakat meginterjúvolni, azért ez az államférfiu meginterjúvolta önmagát s minthogy újságok még nem léteztek, „Tusculummi kérdések“ cím alatt tette közzé véleményét. Manapság már divik az interjú, csak hogy megint én nem vagyok államférfiu s így ott vagyok, a hol Cicero két evezreddel azelőtt volt — önmagamat kell meginterjúvolnom, s nezeiteimet „Okrnyiszko kérdések“ cím alatt becses lapjában közözzem.

Első kérdésem volt: miképpen vélekedem Panama felől? — Itt először is a térképeket kellett elővennem s keresni, micsoda ország ez, hogy a franciák annyira érdeklődnek iránta. Hosszú keresés után rájöttem, hogy ez azon világgrészben van, hová úgy fosztogatók, mint mindenkiből kifosztott polgártársaink szoktak menekülni, részint a törvény, részint a hazafiaság egyetlen realis értékű követelménye — az adoztetés elől. Mint hazafi s hozzá még mint becsu-

letes ember, utalattal fordultam el ezen bűnös vidéktől. S mily bölesen eszelektem! Később hallottam, hogy ezen nev alatt hány franciát károsított meg hazájának néhány nagy fia. Ha még panamaiak lettek volna, megelegedéssel fogadtam volna; de franciák, kik közül sokan csak hallottak Panamáról, ennyire vetemedtek e névnek varázsa alatt! Ez az egy eset megutáltatta velem az egész külpolitikát, s azért föltettem magamban, hogy csak belgyi kérdéseket fogok magamnak fölvetni.

Legbelsőbb ügy mindenikre nevezze persze a lakása. — Vannak ugyan még belsőbb ügyek is, de azokat az ember nem szokta másnak orrára kötni, azért ezekről én nem nyilatkozom. — Azon gondolkoztam tehát, milyennek kell tehát a rendes lakásnak lennie? — Első sorban tisztának; legalább én erre az eredményre jutottam, mert ez meg csak pénzbe sem kerül. Később tapasztaltam, hogy fölfedezésem egy böleseleti axioma és én böleselő vagyok, — mert az egész világgal ellenkezébe jutottam. En ugyan nem ellenkeztem, csak állítottam, de nekem ellentmondáltak, s lakásom tisztasága jó hírnevembe került. Ez ugyan nem pénz, de a pénzhez mint ráadás jo.

A doloz ugyan úgy történt, hogy szigorú ellenőrzés alá vettem eszeletemet s minden nap a sóprés után hivatalos kutatást tartottam, vajjon nem találók-e valamilyen elveimbe ütköző tényállást. Részint megelegedéseimre, részint bosszúságomra, mindennap találtam valamit. Egyszer a szalmaszalakat, melyeket az öreg bérés meg előtte való nap hozott volt eszímáján, midőn az istálló lakóinak közegészségügerőit referált; máskor meg kutyámnak vacsoramaradékait.

Egyszóval naponként találtam bizonyítékát annak, hogy még nem tudja mindenki

azt, a mit én felfedeztem, s ez megelegedéseimre szolgált, de bosszúság is adott okot, hogy még házamban is talalkozik olyan, a ki kötelességet nem ismeri. Természetes, hogy eszeletemmel szemben nézetemnek és indulatunnak kifejezést adtam; — s ez volt a nyaktöröm. Cseledelem ugyanis — a ki, míg semmivel nem törődtem, a legjobb hírbe hozott — nyelvére vett s bejarta a falut egyik végétől a másikig; elmondta, milyen zsembe öreg vagyok, milyen igazságatlan, milyen zsarnok és embertelen lelek lakozik bennem, ugy hogy a harmadik szomszédnál már mint gyilkosról beszéltek, a negyediknél pedig már arról is suttogtak, hogy naponként embervért reggelizem. Mindenki rettenéssel beszélt rólam s még a kanász kutyája is megugatott. Pedig belátja uram, hogy csak jogomat követeltem. Mily boldogtalanna lettem már ezen jogom gyakorlása által is; mi történék, ha még több jogom lenne? — Hogy boldogtalanságom okától megszabaduljak, fölmondtam eszeletemnek. De alig mult bele negyed óra, mikor kocsisom belépett s egészen ünnepélyesen kijelentette, hogy a Rózsival — így hívták a cseledelemet — akar menni, mert örök hátséget fogadott neki s így a Rózi ellensége az ő ellensége is. Haszontalan lett volna minden okoskodás; s gondoltam majd lesz más. De bezeg más meggyőződésre jutottam manapság — az egész faluban nem talalkozott egy lelek sem, aki hajlandó lett volna akár a Rózi, akár a Bardi állását elfoglalni. Sőt az öreg Csutura Marci is, az öreg bérés azzal állt elő, hogy őt a falubeliek kerülik, mert nalam szolgál, s még a Mózi zsidó is csak kelleltenül méri neki a palinkát; már pedig a Mózi barátságáról ő bizony le nem mond, ha az egész kuriám is tönkre megy. Kiadtam neki még a hátralevő talpalást és szalonna-oldalt s

bucsút vettem tőle azon szándékkal, hogy majd ezentul sajátkezüleg fésülöm az okrok farkát.

De mintha ezeket is megbabonázták volna, rugdalodtak, mintha taplót tettek volna fölkübe, valahányszor hozzájuk nyultam a vakaróval. No már ennek fele sem trefa, gondolám magamban, s úgy látszik, mondtam is, mert az Örsze néni kontrázott: — De nem ám! a tehének is piros tejet adnak. Bándinak a felesége megboszorkányozta. Mikor még leány volt ez a Kata, mondogatta édes szülem — Isten nyugosztalja — hogy ebből még boszorkány lesz, mert gyakran lehet őt látni holdvilágos éjszakán egyedül kiun járnai. Nem régen mondta a Miska bátyám, hogy mikor a mi napában éppen éjféljén futja a sipot, a Katát látta egy seprőnyelen hazasielni. Minden bizonynyal a Rákoson volt boszorkánygyülesen.

Mittevő legyek? — így töprengtem — visszafogadjam a Rózit? — De hiszen akkor le kell mondanom legújabb felfedezésemről! — Nem bánom, megteszem; hiszen Cicero is sok okosat mondott a köztársaságról a nélkül, hogy törekedett volna saját karával azt keresztülvinni. De legalább megörökítem a fölfedezett igazságot e lap hasábjain úgy, mint Cicero tette a tusculummi kérdésekben.

Tisztelt szerkesztő úr lesz szives a költségekről gondoskodni, mert Cicero is csak leírta nézeteit, s ha lett volna saját, minden bizonynyal más költségen adta volna ki azokat. En előre is köszönetet szavazva, maradok a régi

Bücsi.

a ki örömmel ne várná az év legszebb szakát: — még a fakereskedő is örömmel üdvözlözi a tavaszt, mert habár a tuzifából nem adhat el annyit, a meynyit telen, megvilágosítja az, hogy most ismét épületára szorulnak az emberek. Ma sz. József ünnepe van, a közeletben ezen naptól számítják a tavaszt, s azért szerencsések a József nevének, mert névnapjukat általános újjongással köszönti mindenki. A csillagászok azonban nem a földön, hanem az égen keresik a tavaszt, ott pedig csak március 20-án reggeli 10 óra 13 perckor kezdődik. Milyen jó, hogy nem vagyunk csillagászok, valamivel rövidebb ideig kell várniuk a természet ebredésére. Különös, hogy ez az egyik nap, mely időszámításunknak megfelel; ekkor ugyanis az éjszaka a nap szakával egészen egyenlő; sem előtte, sem utána nem találunk napot, mely a mi óráink szerint igazodnék — egészen a csillagászati ósz kezdeteig. Ez különben alvadásunk rendjén nem változtat, mert ebben egészen óráinkra bizzuk magunkat. Csak a város penztárának nyugalma igazodik a csillagászati időszakok szerint — a világítási költségeket illetőleg. Egyebiránt nagyon természetes, hogy az égi világítók a földi világossággal bizonyos érdeklődésben legyenek. Ha a holdnak járása a tengervízre bir befolyással, miért nem bírna a nap a földi világosságra holmi dagasztó vagy apasztó következményekkel; annál is inkább, mert a hold nálunk is kivette a részét. Nincs ugyan tengerünk, de dagályunk van minden tavasszal úgy, hogy meg a borzáló pincek is meglének vízzel. Ez a korszakokat megkíméli sok faradt-ságtól; a márciusi víz a leghasznavehetőbb a börtörmelek hiányainak foltozásánál. A szaktekinetve legalább azt mondják.

Galgócon március 15-én a ferenc-rendiek templomában Sztopka, háziúrnok feleségével és magyar énekek mellett nagymisét mondott. Ezután a közönség és az ifjuság az állami polgári iskolába vonult, hol nemzeti énekek, szavatelok és Dölle Gyula igazgatónak a márciusi napokról mondott beszede volt az ünnep programja.

Trencsén városa március 15-ét is a szokott kegyelettel ülte meg. Delelőtt a kir. kath. főgimnázium mellett fenálló „Gyakorló iskola” tartotta diszjuszitását az „Enekskola” közreműködésével. A tárgysorozatból kivált Dualszkynek elnöki megnyitói beszéde és a Porubszky által, tanulóknál ritka képességgel előadott „Az elő szobor” — Vörösmartytól. Delelőtti kocsikon vonult ki egy lelkes hazafiakból álló csapat a koszoltnai honvédekhez, mely ez alkalomra a közönség részéről izlésesen lón feldiszipte. A koszorú letévesése után Erdélyi Gyula gimn. tanár mondta el a hősök lelkiüdvéért az imát, minek vezetésével a „Szózat”-ot énekeltek el esernyők fedettség alatt. Az eső azonban csakhamar távozásra kényszerített. Este a „Dalos-kör” által rendezett közös vacsora Gavora sóresarnokában volt az ünnepnek befejező része. A hazafias dalok mind kitűnő precizitással és megható érzellemmel voltak előadva. Felköszöntőkben természetesen szintén nem volt hiány. Az első Simon Béla kir. tanácsos mondotta márciusi üdusát méltatva, utána Szalavszky Pál megyei főgöngysz Simon Belára és mindazokra, kik oly önzetlenül szeretik hazájukat, mint a 45 év előtti honfiak.

Avizo Trencsénmegyébe! Trencsénvármegye közönsége f. hó 24-én tartja tavaszi rendes közgyűlését. Ez alkalommal valószínűleg szöngyegre kerül a kormány egyházi politikája s ép ez okból reméljük, hogy a megyei törvényhatósági bizottságnak paptagjai, mint egy ember lépnek a megtámadott egyházi elv védelmére. A virilisták között 12-en vannak s 40-en a választott bizottsági tagok sorában, ha mind ott lesznek s mindegyik még kapacitálna is valakit a világiak közül, biztos, hogy az esetleges bizalmi indítvány megbukne. Ismetelve ama reményünknek adunk kifejezést, hogy *egy sem fog látnyozni, de már az ülés elején.* — A megyei közgy. bizottság f. hó 13-án tartotta rendes havi ülését Baross Jusztin elnöklése mellett. A főispán Budapestről tá-

iratilag tudósította őt, hogy nevének közbejött betegsége miatt nem jöhet. Különös momentum nem volt. A szakelöldek előterjesztettek rendes havi jelentéseiket.

A tanítók a furdőszezon elején örömmel tekinthetnek, mert a karlsbadi, pöstyéni és balatonfüredi furdőkön kedvezményes helyekhez juthatnak. Folyamodványukat a tanfelügyelő révén a közoktatási miniszterhez kell beterjeszteni, de még a folyó hóban.

Március 15-dike Nagy-Tapolcsányban. A nagy-tapolcsányi értelmiség a polgársággal karöltve lelkesen ülte meg az alkotmányos magyar szabadság évforduló ünnepét. Este 8 órakor a Korona vendéglő nagytermében 60 terítékű társasvacsora volt. Dr. Rudnay Sándor, majd Kropácsy Jenő ügyvéd urak a nap jelentőségéről lendületes tözstöt mondtak.

Gróf Kreith Béla az 1848/49-ki emléktárgyak muzeumát érdeklő pályázatnak határidejét egészen ápril hó 2-áig kiterjesztette. A pályázat tárgya a vidéki lapokban megjelenendő oly cikk, mely bebizonyítja, hogy a szabadságharc nem volt vidékre szorított apró esemény, s így annak erekléye-muzeuma a fővárost illeti. A pályázók 4 nagyobb és 26 kisebb pályadíjat kapnak.

Március 15-ike Privigyén. A privigyéi kaszinó a szabadság ünnepét a naphoz méltóan ülte meg. E napon ugyanis díszteremben hazafias ünnepélyt rendezett. Az ünnepély, mely este 7 órakor kezdődött, a következő programmal folyt le: 1. „Szózat”. 2. Megnyitói beszéd. Tartotta Modrányi Iván úr költői lendülettel. 3. „Az özeveg és fia”, Tompa Mihálytól. Szavalta Rudnay Nóra k. a. lelkesen. 4. A bujdosók. A hazafias érzelmekek teljes felolvasást Somogyi Gyula úr tartotta. 5. Műkedvelői előadás. Részt vettek: Kiss Malvin és Szemesok Olga kisasszonyok és Boltzár M., Filberger Gy., Lutonszky G., Schmidt T., Ujsághy I. és Sztancsek J. urak. A közreműködők mindnyájan oly precizitással s oly vevvel jászottak, hogy a magasabb műgenyeket is kielégítették s így igen kellemes szorakozást szereztek. 6. „Hymnus”. A hazafias ünnepélyt társas vacsora követte. A társas vacsora emelkedett hangulatát lelkes tözstök fűszerezték. Az első tözstöt Lulyak Antal úr, a kaszinó igazgatója mondta Kossuthra, a másodikban Somogyi Gy. úr a nap jelentőségét emelven ki. Lulyak A. igazgatóról emlékezett meg, a harmadikat Jelentsik X. úr a közreműködőkre, a negyediket Modrányi I. úr az ünnepelő hazafias közönségre mondotta. A kaszinó, mely ez ünnepélyvel megmutatta, hogy a hazafias terén is jelentékeny tenyezőként működik Privigyé városában, a nagyobb tanuló ifjuságnak is adott alkalmat a hazafias lelkesedésre, több szabadjegyet bocsátván a szorgalmas s értelmesebb tanuló ifjuságnak a gimn. igazgatóság által rendelkezésére. Ezen dícséretes tettének érdemét meg fokozza a jötekonyiság is, a mennyiben a tisztja jövedelmét fele részben a járásbeli 48-as agg honvédek, fele részben pedig azon gimn. tanulók javára fordítatik, kik a magyar nyelvben legjobb előmenetelt tanúsítanak. Lelekesedni fognak az aggok s ifjak is, mert az anyagi siker is jelentékeny.

Kritikus napok. Falb Rudolf f. hó 5-én felolvasást tartott Fiumében feüyes közönség előtt. Ugy nyilatkozott, hogy ez évben a monarchia területén három kritikus nap lesz: március 18., ápril 26. és október 9. A legkritikusabb lesz ápril 26. Tehát nem kell soká várniuk a jövedelés beteljesedésére.

Álló-irás. A württembergi miniszterium egy tanterfiakból, szem-orvosokból s helygyógyászokból álló bizottságot küldött ki az állóirás kérdésének megvitására. E bizottság egész határozottsággal kijelentette, hogy a mostani irás, mely szerint a betük kissé jobbra dőlnek, a kéz és a kar boneti viszonyainak, valamint a szemmozgás törvényeinek s általában az egészség kívánalmainak leginkább megfelel.

Öngyilkosság. Hübácsék Ferenc nyitra-bajnai földműves folyó hó 7-én szal-

mat lopott. Szerencsétlenségére ugyanazon időben arra járt a kazal gazdája s megsejpte a gyantatlan tolvajt. Ezt a szegényt annyira szívére vette, hogy elkeresésében fölakasz-tította magát. Hübácsék középkorú férfi volt s a faluknak nem a legszegényebb birtokosai közé tartozott.

Elő halott. A mult napokban halt meg Angolhon egyik tehelydjában a „Monoman” néven ismert férfi, aki ötven évet töltött e helyen anélkül, hogy az elmebajnak a legkisebb nyomára is akadtak volna az orvosok. Az ok, melyert ötven év előtt internáltak az, hogy egyszer a királyné előtt leterdelt és gyöngéd érzelmeinek legfelsőbb fokát nyilvánította előtte. Számos orvos vette megfigyelés alá, s az egyhangú vélemény a jözanságot dokumentálta. Különös, hogy egész Angolországban nem akadt ember, aki ennek a szerencsétlenségnek érdekében csak egy szót is szolt volna.

Közgazdaság

Értesítés. A nyitrai megyei gazdasági egyesület tudatja, hogy az ápril hó 9-én és 10-én Nyitrai megtartani szándékolt *II-dik tenyészállattársó* a földművelésügyi m. k. miniszterium 13369. sz. rendelkezéssel betiltatott. Betiltatott pedig azért, mert Nyitrai megyében épen ápril hóban fog megkezdődni a ragadós tüdőlobnak az 1893. évi II. t.-c. alapján fogantatba veendő gyökeres kiirtása, ennek tartama alatt pedig nem volna célszerű tenyészállatvásárt tartani. *A II. tenyészállattársó emel fogva a folyó év őszén, szeptember hó utolsó vagy október hó első napjaiban fog megtartatni. A tenyészőket és veőket e határidőre már most figyelmű tesszük. Az egy éves ménesököt az érseklőjévi nemzetközi nagy loásáron a f. hó május hó 1-én fogja a kiküldött miniszteri biztos megvásárolni.* A jögyző urakat kérjük, hogy ezen értesítést a vasárnapi istentisztelet után a lakossággal közöltessek. Nyitra, 1893. évi március hó 18-án. Herceg Odescalchi Géza, a nyitrai megyei gazdasági egyesület elnöke.

A gazdatiszt és erdész urakhoz! Máday Izidor miniszteri osztálytanácsos ur, ki egy országos gazdatiszti segély és nyugdíj-egyesület megalakítása érdekében nagy buzgalmat fejt ki — s ki nek ebbeli törekvései kell, hogy részünkről a legnagyobb méltánnyalssal találkozzanak — felhívott engem, hogy a Nyitra- és Bars megye területén lakó gazdatiszt és erdész urakat egy értekezletre híván össze, melynek napirendjét a nyugdíjzöveketet támogatása képezne. A gazdatiszti osztály sorsának a tervezett nyugdíjzöveketekkel elba vett javítása hazánkban — mondja Máday min. osztálytanácsos ur — hozzáim intézett levelében — mint földművelő országban méltán közügynek tekinthető, mert a gazdatiszteknek gazdasági életünk egyik legjelentékenyebb tenyezőjét támogatjuk, ha az egyesek jöve-jéről gondoskodunk, s ez által nyugodtabb s buzgobb segédmunkásokat szerzünk, de meg ezeknek is módot nyujtunk arra nézve, hogy szerény és biztosabb eszközökkel bizottság alkalmazottjaink sorsát. En egészen hozzájárulok a miniszteri osztálytanácsos ur hazafias felfogásához s úgy a magyar mezőgazdaság, mint a gazdatiszti kar érdekében állónak tartom, hogy egy országos gazdatiszti nyugdíj zöveketet létesüljön, mert arra gazdatisztiainknak nagyon sokszor bizonytalan jövőjük mellett igen nagy szükség van. Van szerencsem emel fogva Nyitra és Bars megye gazdatiszti és erdészit tisztelettel felkérni, hogy a f. hó 25-én déljütt 10 órakor Nyitrai a város háza kistermében tartandó értekezleten megjelenni szíveskedjenek. Hazafini üdvözléssel Mészó Pál a nyitrai megyei gazdasági egyesület titkára.

Irodalom.

Lampel Róbert könyvkereskedésében kapható „Kaczagó Themis” című munka Gúntistól. Ezen mű humoros törvényszéki karcolatok gyűjteménye. A szerző álneve

alatt Guthi Soma dr. rejlik. Előfizetési ára 1 frt 50 kr. bolti ára 1 frt 80 kr. Ugyanezen kereskedésben kapható Kosutány Géza „Nevezetesebb bűnesetek” című műve. Három kötet már előbb jelont meg; ezekhez járul most a negyedik, melynek ára 1 frt. Az egész munka ára 4 frt.

„Ország-Világ” szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap az eddigi tulajdonos és szerkesztő kezéből a folyó évnegyed végével az új lap tulajdonos és kiadó: Varadi Antal ismert írónk szerkesztésébe megy át. Egyebekben a régi marad.

Zene iránt érdeklődőknek figyelmebe ajánljuk Hofecker Imre „Magyar zene egyetemes története” című művét, mely most második kiadásban jelent meg. Ara 60 kr. Kapható a szerzőnél Budapestben I. Gellért-utca 19. sz.

Törvényszéki csarnok.

Magy. kir. Curia által elintézt perek jegyzéke.

4246/2983. Szászler Jakab fia Mór felperesnek, Czillér Ferenc és neje ellen 1024 ft iránti perben, — a II-od bír. ítélet helybenhagyva oly módosítással, hogy felperesnek jogában áll a fősokát egyes tetelek és értékre külön letenni.

261/2964. Back Fülöp és fia cégnek, özv. Rosner Mór és Róth Hermann ellen 663 ft 85 kr iránti perben, — a II-od bír. ítélet helybenhagyva és 2-od rendi alperes mint konok felebbező 50 ftnyi bírságban marasztalva.

5204/2982. Gregor József és társának, — Gregor Lukács és társai ellen ingatlan tulajdonos és tulajdoni arány kiigazítása iránt, — II-od bír. ítélet helybenhagyva.

Pozsonyi kir. ítéli táblánál elintézt perek.

4886/1915. Gaál János és neje Farkas Mária-nak, — Keeskméthy Mihály és társai ellen telekkönyvi bejegyzések törlesse iránti perben, — az I-ó bíróság ítélete feloldva.

6253/3070. Simoncsics Pál és neje szül. Zlámál Mária-nak, — özv. Szurmann szül. Juriga Mária ellen ingatlan birtoka iránt, — az I-ó bír. ítélet helybenhagyva.

4270/2331. Nyitrai megye összesített árva-penz-tárának, — özv. Stassek Mihálytól szül. Freindl Katalin és társai ellen 630 ftos perben, — az I-ó bír. ítélet megváltoztatva.

690/2927. A magy. kir. Kincstárnak, Nyitra gyárki-utca köz-ég ellen 1184 ft 46 kr iránti végrehajtási ügyben, — az I-ó bír. végzés helybenhagyva.

342/3078. Gf. Chorinsky sz. Niczky Filomenának, — Mateicska Mihály és társai ellen földesuri jog elismerése, és malombér megfizetése iránt, — az I-ó bír. végzés helybenhagyva.

5309/3079. Nyitrai székes káptalan és Rudnay Dénes volt földesuraknak, — Verbeny község volt urbéresi ellen urbéri birtokrendezés és tagosítási ügyben, — az I-ó bír. végzés helybenhagyva.

5312/3077. Hajdu János és nejeinek, — Domabay Hugó alperes ellen telekkönyvi bejegyzés törlesse és szolgalmat gyakorlása iránti perben, — az I-ó bír. ítélet helybenhagyva.

Nyitrai kir. törvényszékénél 1893. évi március 14. és 16-án ítéletileg elintézt perek

633/93. Gilán Andrásnak, — Dobrotka János ellen ingatlan birtoklás kibocsátása iránti perben, — felperes keresetével elutasítva, alperes viszonzkeresetének helyvalva.

12730/92. Schiller Aurél illetve engedélyessé Weisburg Jakabnak, — özv. Bing Lipótnak ellen ingók kiadás, illetve 650 ft egyenértékű megtérítése iránti perben, — felperesnek a pótkü megfizetve.

3042/93. Sztyanyák Ferj. Katona Mária felperesnek, Sztyanyák József ellen ingatlanbirtokba bocsátása iránti perben, — felperes keresetével elutasítva.

2833/93. Miesza Katalin felperesnek, — Chnupa Katalin ellen ingatlanok tulajdonos iránti perben, — felperes keresetének helyadott.

2171/93. Magy. kir. Allamvasut felperesnek, — Petrovsky Pál és társai ellen 1010 ft iránti perben — felperes keresetének helyadott.

„Az egyház Éjszak-Amerikában”

valláspolitikai tanulmány, jobbara angol-amerikai források után írta **dr. Tóth János.** 12 nagy 8. r. nyomtatott iv. Ara 1 frt 20 kr. Kapható a kiadó **Dr. KISS JÁNOS-nál Budapest, IV. Lővész-utca 13. sz.**

Felölös szerkesztő: **dr. Tóth János.**
Kiadó és lap tulajdonos: **Huszár István.**

Mindenemü mütrágya.

A magas kormány kezdeményezése folytán 3,000,000 frt alaptökevel alapított

Hungária mütrágya-, kénsav- és vegyi ipar részvény-társaság

ajánlja saját gyártmányu, tiszta kénsavval feltart, elismert kitünő minőségü mütrágyáit: **csontliszt, spodium-, ammoniak és ásványi superphosphatokat, párolt csontlisztet,**

THOMAS-SALAKOT,

chilisalétromot, kénsavas kálit és ammoniakot; különlegességeket, mint: **szőlő-, répa-, rét-, kender- stb. trágyát** és mindenemü egyéb mütrágyát. — Talaj-elemzések díjmentesen eszközöltetnek. — Felvilágosítással és árjegyzékkel készségesen szolgál gyáraink központi irodája: **VI., Váci-körút 21. sz.** (Iparudvar), hová a levelek és megrendelések intézendők. — Telefon-szám 882.

Thomas-salak.

5. 13-52.